

מקורות לשיעור על סימן פט סוף סעיף ד דין הכשרת סכין מבשר לחלב

1. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף עה עמוד ב

מתני'. הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים, את שדרכו להטביל - יטביל, להגעיל - יגעיל, ללבן באור - ילבן באור. השפוד והאסכלא - מלבנן באור. **הסכין - שפה והיא טהורה.**

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף עו עמוד ב

הסכין - שפה והיא טהורה. אמר רב עוקבא בר חמא: **ונועצה עשרה פעמים בקרקע.** אמר רב הונא בריה דרב יהושע: ובקרקע שאינה עבודה. א"ר כהנא: ובסכין יפה שאין בה גומות. תניא נמי הכי: סכין יפה שאין בה גומות, נועצה עשרה פעמים בקרקע. אמר רב הונא בריה דרב יהושע: **לאכול בה צונן.** כי הא דמר יהודה ובאטי בר טובי הוו יתבי קמיה דשבור מלכא, אייתו לקמייהו אתרוגא, פסק אכל, פסק והב ליה לבאטי בר טובי, הדר דצה עשרה זימני בארעא, פסק הב ליה למר יהודה. א"ל באטי בר טובי: וההוא גברא לאו בר ישראל הוא? א"ל: מר קים לי בגויה, ומר לא קים לי בגויה. איכא דאמרי, א"ל: אידכר מאי עבדת באורתא.

רש"י מסכת עבודה זרה דף עו עמוד ב

ונועצה - אף על פי ששפה וי"א משפשפה בבגד צמר שאינה חלק ומעביר שמנוניתה. שאין בה גומות - בעובי רחבה שלא תהא שמנונית בגומא.
ולאכול בה צונן - אבל דבר רותח אסור לחתוך בה עד שיגעילנה ברותחין וכלי ראשון כדאמרינן בכל שעה (פסחים ל:): לענין חמץ בפסח.
דצה - נעצה.
שבור מלכא - עובד כוכבים היה.
מר קים לי בגויה - רב יהודה מכיר אני בו שהוא פרוש ולא יאכל דבר איסור אבל בך איני מוחזק שתהא פרוש כל כך.
מאי עבדת באורתא - דרך פרסיים למסור נשים לאכסנאים וכששיגרן להם בלילה שעבר קיבל באטי, ורב יהודה לא קיבל.

לכאורה משמע שאף שהסכין בלע איסור בחם מותר להשתמש בו בצונן אם נועץ בקרקע. וכן משמע מהמעשה של שבור מלכה וכן משמע מרש"י. מהמעשה של שבור מדובר גם באקראי ולא בקבע אבל מרש"י משמע אף בקבע.

2. תלמוד בבלי מסכת חולין דף קיא עמוד ב

אמר רב נחמן אמר שמואל: סכין ששחט בה - אסור לחתוך בה רותח; צונן, אמרי לה: בעיא הדחה, ואמרי לה: לא בעיא הדחה.

ק"ק אם בית השחיטה נחשב כצונן מדוע אסור לחתוך רותח. ואולי מדובר באופן שלא קינת את הסכין. ואם יחתוך בו רותח יבלע ברותח אבל אם חותך צונן די שידיח את הצונן. ואם בית השחיטה רותח מובן מדוע לא יחתוך רותח ומדובר גם באופן שהוא נקי.

רש"י מסכת חולין דף קיא עמוד ב
סכין ששחט בה - איידי דבית השחיטה רותח בולע הסכין מן הדם ואסור לחתוך בה רותח מפני שחוזר ופולט בו.
צונן - ואם חתך בה צונן.
בעי הדחה - ההוא צונן.

3. תלמוד בבלי מסכת חולין דף ח עמוד ב

אתמר: השוחט בסכין של עובדי כוכבים - רב אמר: קולף, ורבה בר בר חנה אמר: מדיח.
לימא בהא קמיפלגי, דמר סבר: בית השחיטה צונן, ומר סבר: בית השחיטה רותח!
לא, דכ"ע בית השחיטה רותח הוא, מאן דאמר קולף - שפיר, ומאן דאמר מדיח - איידי דטרידי סימנין לאפוקי דם לא בלעי.
איכא דאמרי: דכ"ע בית השחיטה צונן, מאן דאמר מדיח - שפיר (מכאן מקור למד"א שדוחק הסכין אינו מבליע בצונן ולא חריף), מאן דאמר קולף - אגב דוחקא דסכינא בלע (מכאן מקור למד"א בתוס' שדוחק הסכין מבליע אפילו בצונן ולא חריף).
סכין טריפה - פליגי בה רב אחא ורבינא, חד אמר: בחמין, וחד אמר: בצונן.
והלכתא: אפילו בצונן, ואי איכא בלייתא דפרסא למיכפריה - לא צריך.

משמע שקינוח מועיל במקום הדחה. מדובר כאן שהסכין לא בלעה בחם ולכן מדובר בשימוש הסכין באיסור בצונן להיתר בצונן. ויש לשאול מדוע בגמ' ע"ז צריך נעיצה 10 פעמים כדי להוריד השומן הדבוק של הסכין של ע"ז וכאן די בקינוח או הדחה? ואולי י"ל שהדבר תלוי בכמות השומן שיש על הסכין וכמה התיבש השומן עליו. אם הכמות גדולה והוא יבש קא"ה לא מספיקה וצריך נעיצה. לכן בסכין שקנה מגוי שהשתמש הרבה פעמים בטריפות וגם התיבש יש עליו שומן רב וצריך נעיצה משא"כ סכין ששחט בהמה טריפה לפני כמה דקות יש שכבה דקה של שומן וגם טריה לכן די בקא"ה. וק"ק שנתת דברך לשיעורים.

רש"י מסכת חולין דף ח עמוד ב
קולף - בית השחיטה מפני שבלעה שמנונית הסכין.
מדיח - במים.
בית השחיטה רותח - ובלע.
צונן - כלומר אין חום בית השחיטה חזק לבלוע ומיהו הדחה בעי שהרי נתקנח בה שמנונית ואף על פי שלא נבלע בבשר הרי הוא בדפנות בית השחיטה שא"א לדופני הסכין בלא שמנונית.
טרידי סימנים לאפוקי דם - כלומר בהוצאת דם הם עסוקים ולא בבליעה.
דוחקא דסכין - שמשפשו בבשר בדוחק בלעה וכיון דלא איפסיק הלכתא ואיסורא דאורייתא הוא עבדינן לחומרא דק"ל בשל תורה הלך אחר המחמיר ומ"מ לכתחלה לא ישחוט דהא השוחט קאמר.
סכין טריפה - ששחט בה טריפה.
בחמין - צריך להגעילה לסכין מפני שבלעה שמנונית הטריפה.

בצונן - קסבר בית השחיטה צונן ולא בלע הסכין דלא נתחמם. והלכתא אפילו בצונן - וגבי סכין של היתר הוא דפסק הלכתא להיתרא דלא איתסר בבליעה זו וקשה הוא לבלוע אלא ע"י רתיחה אבל גבי סכין דאיסורא של עובדי כוכבים בפלוגתא דלעיל לא פסק מפני שהסכין אסורה והבשר רך לבלוע.

בליתא דפרסא למיכפריה - **חתיכת בגד ישנה קשה** אשפר"א בלעז **ויפה לקנח**. (בליתא מלשון בלוי, פרסא מלשון פרוס).

בליתא - חתיכה בלוייה, דפרסא כדמתרגמינן מסך הפתח פרסא (שמות לה). למיכפריה - לקנחו וחבירו בגיטין (דף נו) (בנבוזראדן) + מסורת הש"ס: [בנירון קיסר] + ובעי לכפורי ידיה בההוא גברא ובעזרא קרי למזרקים כפורי זהב על שם שמקנח בם באצבעו מן הדם.

תוספות מסכת חולין דף ח עמוד ב

והלכתא אפילו בצונן ואי איכא בליתא דפרסא כו' - והא דבעי בסוף מסכת ע"ז (דף עו: ושם ד"ה אמר) נעיצה י' פעמים בקרקע לחתוך בה צונן בסכין של עובדי כוכבים? לא דמי לסכין טריפה דהכא **דבאקראי** בעלמא, אבל בסכין של עובדי כוכבים מתוך שחותכין בו איסור **תמיד**, **נדבק בו השמנונית ואין יוצא ממנו בלא נעיצה**.

ור"ת פירש משום **דהתם חותך בו איסור רותח אבל הכא קסבר בית השחיטה צונן**. וקשה לפירושו דבפי כל הבשר (לקמן דף קיא:): אמר שמואל סכין ששחט בה אסור לחתוך בה רותח ואפילו הדיחה, כדמשמע בתר הכי דקאמר לחתוך בה צונן אמרי לה בעי הדחה. **פירוש הסכין** ולא כפי' **הקונטרס דפירש התם דאבשר** קאי מדנקט בעיא לשון נקבה. ועוד דתקנת סכין אתא לאשמועינן כדקאמר אסור לחתוך בה רותח וכן לחתוך בה צונן, אלמא קסבר בית השחיטה רותח אפילו הכי לחתוך בה צונן לא בעי נעיצה. ויש לומר שאני התם דליכא איסורא אלא משום דם, **ודם (צונן) לא בלע כל כך דדם משרק שריק**. ומכל מקום **אסור לחתוך בה רותח, או אפילו צונן בלא הדחה או קינוח** לאמרי לה דלא בעי הדחה משום שיש רוב דם על הסכין כמו כבדא עילוי בישראל דאסור לכתחלה ולא אמר משרק שריק לפי שיש רוב דם בכבד.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות שחיטה סימן י סעיף א

... סכין של עובדי כוכבים ג] ה) שהשחיזו (ב) בריחים שלו, (ע"ל ס"ס קכ"א), או אם היה ו) יפה ז' < שאין בו ז) פגימות ונעצו <ד> בקרקע קשה עשר פעמים ח ז' ואח"כ שחט בו מותר; ד] ואם שחט בו בלא שום הכשר, מדיח בית השחיטה, ואם קלף הרי זה משובת. ועל כן יש לקלפו. (רוב הפוסקים). **הגה:** [ה] [ה] ובמקום הדחק שאין לו סכין אחרת, מותר לשחוט בו כה"ג לכתחלה, יא ו] אבל יא) לא ישחוט על מנת לקלוף אח"כ (טור בשם הרא"ש ורבי ירוחם).

שולחן ערוך יורה דעה הלכות שחיטה סימן י סעיף ג

סכין <ד> ששחט בה טריפה, אסור לשחוט בה עד **שידיחנה** בצונן או **יקנחנה** בדבר קשה; ונוהגין עתה לקנחה יפה בשער הבהמה בין כל שחיטה ושחיטה, ושפיר דמי; יט ואם שחט בו בלא הדחה, ידיח בית השחיטה; ואם רגיל לשחוט בו כג) טריפות **תדיר**, צריך **נעיצה עשר פעמים** בקרקע קשה.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות הכשר וטבילת כלים סימן קכא סעיף ז

יח] סכין ישן, בין גדול בין קטן, הניקה מהעובד כוכבים, אם בא להשתמש בצונן, אם אין בה גומות יט] יז < נועצה עשרה פעמים כ] בקרקע קשה. כא] וצריך שכל נעיצה ונעיצה תהיה בקרקע קשה, לפיכך לא ינעוץ במקום שנעץ נעיצה אחרת. (טור בשם הרמ"ה). יט כב] ואפילו (ט) לחתוך בו דבר חריף כמו צנון, סגי בהכי. (ולהשתמש בו בקביעות, לא גרע משאר כלי שנוהגין להגעיל אפילו לצונן) (סברת הרב בדברי הארוך כמו שנתבאר). כג] יח < ואם יש בה גומות (כד] או) שרוצה לחתוך בה חמין כה] או לשחוט בה, כו] מלבנה כז] או משחזת של נפחים היטב על פני כולה. הגה: וי"א דהשחזת מהני רק לחתוך בה צונן, אבל לא לענין חמין (ב"י בשם פוסקים); כ יט < והכי נהוג לכתחלה. כט] ואם לא יוכל ללבן הסכין היטב, משום הקתא, ילבנו ויגעילו אח"כ (ארוך). לו] ומיהו אם לבנו ולא הגעילו, אפילו יש בו גומות; לא] או אם הגעילו ולא לבנו ואין בו גומות וחתך בו מאכל חם, לא נאסר, אפילו הסכין בן יומו. ואם השחזו במשחזת היטב בכל מקום, ומגעילו אחר כך, מהני אפילו לכתחלה, כמו ליבון (מרדכי פ"ב דעבודת כוכבים וארוך), אם יוכל לנקות הגומות שבו.